

1999 - פרשת ניר גלילי

מאת: קצינת-משפטים נעם טל, תובעת צבאית בפרקליטות אזור יהודה ושומרון, התביעה הצבאית

בשנת 1996 התלוונה פקידתו של תא"ל ניר גלילי על אונס, ומצידו הקצין הודה כי קיים עימה מפגשים מיניים. הקצין הועמד לדין משמעתי בפני סגן הרמטכ"ל והורשע; בשנת 1999 ביקש הרמטכ"ל, שאול מופז, למנות את תא"ל גלילי לדרגת אלוף. בעתירה שהוגשה נגד קידום הקצין, בית המשפט העליון פסק כי על אף שהקצין הבכיר יכול לשאת בתפקיד בכיר, הרי שנוכח מעשיו, אין להעניק לו את הסטאטוס ואת ההוקרה הנלווית להעלאה בדרגה.

רקע עובדתי

ניר גלילי הוא תא"ל במיל', ששירת בחיל השריון כמפקד חטיבה 500, וב-1995 מונה לתפקיד מפקד המרכז הלאומי לאימונים ביבשה בצאלים.

החל מחודש נובמבר 1995 שירתה תחת פיקודו פקידה, בעת ששירת כמפקד מרכז הלאומי לאימונים ביבשה. כעבור מספר חודשים, נרקמה בין השניים מערכת יחסים אינטימית שהתנהלה בהסכמת שניהם וכללה מפגשים בעלי אופי מיני, שהתרחשו בלשכתו של תא"ל גלילי.

בעקבות אחד המפגשים, התלוונה החיילת כנגד תא"ל גלילי, כי אנס אותה. בעקבות כך, נפתחה חקירה כנגד ניר גלילי במשטרה הצבאית החוקרת, שבסופה הובא הנושא לבחינת הפצ"ר.

ההליכים המשפטיים

בחוות דעתו של הפצ"ר מתחילת שנת 1996, נקבע כי בנסיבות העניין אין מקום להגשת כתב אישום בבית הדין הצבאי או להמליץ על שחרורו של הקצין מצה"ל, אך יחד עם זאת הורה הפצ"ר להעמיד את תא"ל גלילי לדין משמעתי והמליץ לעכב את קידומו של גלילי בדרגה ובתפקיד למשך שנתיים.

העבירה בגינה הורה הפצ"ר להעמיד את תא"ל גלילי לדין משמעתי הייתה עבירת "ההתנהגות שאינה הולמת קצין". הפצ"ר אף הוסיף, כי ראוי שהתנהגות הקצין בפרשה תיבחן גם לאחר אותה תקופה, בבוא הגורמים המוסמכים לשקול את קידומו במערכת הצבאית, ואם תישנה התנהגותו, הרי שמומלץ לשחררו מצה"ל.

ביום 22 באפריל 1996 הועמד תא"ל גלילי לדין משמעתי בפני סגן הרמטכ"ל דאז, אלוף מתן וילנאי, ונדון לנזיפה. נוסף לכך, הרמטכ"ל במועד המשפט, רא"ל אמנון ליפקין-שחק ז"ל, אימץ את המלצת הפצ"ר בדבר עיכוב קידומו של תא"ל גלילי למשך שנתיים. לפיכך, תא"ל גלילי המשיך בתפקידו כמפקד מרכז הלאומי לאימונים ביבשה.

בחלוף שנתיים, החליטו הרמטכ"ל, שאול מופז ושר הביטחון, משה ארנס, על מינויו של תא"ל גלילי לתפקיד מפקד גיס, ועל העלאתו בדרגה לדרגת אלוף; זאת, לאחר שקודם לכן המליצו על כך הרמטכ"ל הקודם, רא"ל אמנון ליפקין-שחק ז"ל ושר הביטחון הקודם, יצחק מרדכי.

בעקבות החלטה זו, עתרה החיילת לבג"ץ, כדי למנוע את העלאתו בדרגה וקידומו בתפקיד של הקצין.

בעתירה נטען, כי החלטת הרמטכ"ל ושר הביטחון היא בלתי סבירה באורח קיצוני, וזאת על רקע הכתם המוסרי והערכי החמור שדבק בתא"ל גלילי. עוד נטען בעתירה, כי קידומו של הקצין בסולם הדרגות ובהיררכיה הפיקודית בצה"ל עלול לגרור נזק חמור לצה"ל ולפגוע באמון החיילים, בני משפחותיהם והציבור בצבא. נטען כי הרמטכ"ל שגה כאשר לא ייחס משקל מתאים להרשעתו של תא"ל בדין משמעתי על רקע מיני.

מנגד, תא"ל גלילי השיב לעתירה כי הוא ער להתנהגותו ואכן רואה אותה באור שלילי, אך לטענתו מוצה עמו הדין והוא שילם מחיר אישי, מקצועי ומשפחתי כבד ביותר.

עמדת הרמטכ"ל ושר הביטחון הייתה כי הם מוקיעים את התנהגותו של תא"ל גלילי, אך אינם חוזרים בהם מהחלטה לקדם את הקצין – וביקשו להדגיש את הערכת הרמטכ"ל לכישוריו יוצאי הדופן של גלילי, את המצוינות שגילה לאורך כל שירותו הצבאי ואת התועלת הרבה שתצמח לצה"ל משירותו בתפקידו המיועד.

שופטי בג"ץ בחנו את החלטתם של הרמטכ"ל ושר הביטחון ומצאו כי חרף נימוקיהם, החלטתם אינה עומדת במבחני הסבירות והמידתיות. בג"ץ קבע "ככל שהדבר מתייחס לפן הערכי-נורמטיבי-מוסרי, נראה לנו, כי נפל פגם מהותי בהחלטה, עקב אי מתן משקל הולם וראוי לכל אחד מן השיקולים הספונים בפן זה, שכל אחד מהם הוא בעל משקל סגולי רב עוצמה, ובהצטברם יחד מכריעים הם את הכף בצורה חד משמעית להתערבות בהחלטה, עד כדי ביטולה".

נקבע כי עקב יחסי המרות ששררו בין תא"ל גלילי לחיילת, התנהגותו של הקצין עומדת בניגוד חריף להתנהגות הראויה המצופה ממפקד בצה"ל, וכי ככל שדרגתו של המפקד גבוהה יותר וגילו מבוגר יותר, כך רבות המרות והסמכות שהוא מקרין וכך גדולה יותר האחריות שעל כתפיו לפקודיו, ומתעצמות חובותיו שלא לפגוע בפקודיו ובפקודותיו הכפופים לו.

בג"ץ אסר להעלות את תא"ל ניר גלילי לדרגת אלוף ולקדמו בתפקיד בצה"ל

הנימוקים להחלטה טרם פורסמו * בג"ץ קיבל את עתירתה של חיילת לשעבר, עימה קיים גלילי יחסי מין

מאת כתב בלובס 16.38, 28/03/1999

בג"ץ הורה היום (ה') שלא לקדם בדרגה או בתפקיד את תת-אלוף ניר גלילי, שקיים יחסי מין עם חיילת שהייתה תחת פיקודו.

השופט טובה שטרסברג-כהן הקריאה את הכרעת הדין בעתירת החיילת לשעבר, שדרשה למנוע את קידומו. פעילות בשדולות נשים שהגיעו לאולם בית המשפט הגיבו במחאות כפיים.

גלילי נראה המום מהחלטת בג"ץ, והוא מיהר לעזוב ביחד עם רעייתו את האולם. פרקליטו, עו"ד אלי זוהר, ציין, שבג"ץ החליט להתערב בשיקולי שני רמטכ"לים ושני שרי בטחון. זוהר הוסיף, כי יגיב ביתר פירוט לאחר פרסום נימוקי בג"ץ.

הצעירה בת ה-23 שהגישה את העתירה, אמרה שעבורה הפרשה הסתיימה. היא ביקשה שיניחו לה לפתוח דף חדש בחייה, והביעה כצפוי את שביעות רצונה מהחלטת השופטים.

כתבת עיתון "גלובס" בפרשה, מיום 28 במארכ 1999, המתארת את הקראת פסק הדין, את תגובתו של תא"ל גלילי ואת דברי העותרת

בהתאם, נקבע כי לא די בניזיפה או בעיכוב קידומו של תא"ל גלילי לשנתיים, כדי לבטא את מחויבות הצבא לערכים ועקרונות שהוא דוגל בהם. נפסק כי מצב בו מדיניות הצבא לפיה יש לפעול בתקיפות ולנקוט יד קשה כנגד התופעה של התנהגות בלתי הולמת של מפקדים על רקע מיני - מחד גיסא, וקידומו של תא"ל גלילי מאידך גיסא, משדרים יחדיו מסר כפול. מסר כזה, עלול לפגוע בתדמיתו של המפקד בצה"ל, ובאמון החיילים ובכלל הציבור בצבא ובמפקדיו. עוד צוין בפסק הדין, כי קיימת חשיבות לכך שהציבור המפקיד את בנותיו בידי הצבא, יוכל להאמין כי צה"ל ומפקדיו יעשו כל שביכולתם להבטחת שלומן של חיילות ולשמירת שלמותן הגופנית והנפשית.

מן הכלל אל הפרט, נקבע כי דרגה בכירה מסמלת סטאטוס רב חשיבות, וכי העלאה בדרגה היא בבחינת אות הוקרה, לו תא"ל גלילי אינו ראוי. בג"ץ אמנם הבהיר כי לא יתערב בשיבוצו של ניר גלילי לתפקיד, כיוון שנבחר על פי כישוריו המקצועיים, אך בכל הנוגע לקידומו בדרגה – הרי שיש להתערב בהחלטה זו ולא לאפשר את מימושה.

חשיבות הפרשה

פסק הדין בפרשת גלילי הוא אבן דרך חשובה בביסוס וביצור המאבק בעבירות על רקע מיני בצבא, אשר מסמל במידה רבה את השינוי שחל בחברה ובצבא, את העובדה שאין עוד לאפשר תגובה רפה או להגיב באופן מינורי לתופעות של יחסים אסורים; מקרה זה הדגים גם את השינוי בעמדתה של התקשורת הציבורית ביחס למקרים מסוג זה.

השופטים בפרשת ניר גלילי ניתחו את חובת המפקד כלפי פקודיו והדגישו את האחריות הרובצת על כתפיו ואת הערכים אותם המפקד צריך להקרין, תוך הבהרה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי בהתרחשותן של עבירות חמורות, ראוי שתבוא גם תגובה מערכתית משמעותית כלפי המפקד שמעל בתפקידו.

מדוע בחרתי בנושא?

בחרתי לכתוב על אירוע זה, בהיותו פרשה בה התבטא בית המשפט העליון בבהירות, בכל הנוגע לערכי הצבא הראויים ולכללים המשפטיים אותם ראוי ליישם בעת טיפולה של המערכת הצבאית בכלל, והפרקליטות הצבאית בפרט, בעבירות על רקע מיני.

הנני סבורה כי פסיקת בית המשפט העליון בפרשה זו, כמו גם בפרשות אחרות, צריכה להדהד כמסר בהיר וברור, באשר לגבולות שצריך המפקד לשים לעצמו ביחסיו עם פקודיו. כקצינה ומשפטנית בצה"ל אני מזדהה עם מסר זה ועם יישומו הלכה למעשה.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- בג"ץ 1284/99, פלונית נ' ראש המטה הכללי ו-3 אח', פ"ד נ"ג(2), 62.